

Hjælp udtræk af kamille ikke for tandpinen, måtte tanden ud. Maleri af C. Schleisner.

klæde dyppet i kamille (Avernakø; 61), sprukne patter dampes med teen (66). – Blomsterafkog er givet for svinets kolik (67).

Færøerne: af lugtløs kamille fås en salve til sene-forstærkning, hævelser, udvortes skader (o. 1780; 68), dens blomster blev lagt i pose til omslag på smertende øjne (69), kamillesaft gnedet på ringorm (1800; 70).

LITTERATUR: (1) 343 79,156; (2) 348b 51; (3) 841 1577,20,126; (4) 1009 ny rk. 1,1939–42,42; (5) 161 1906/23:132; (6) 512 1889,645; (7) 1004b 217 jf. 220; (8) 488j 2,158; (9) 273 175,209; (10) 934 780 (1928); (11) 634 17134; (12) 407 21/10 1950; (13) 1005 28/10 1961 jf. 488 o 117; (14) 634 19188 (Himmerl.); (15) 634 13933; (16) 494 340; (17) 217 13,20,24; (18) 398 1806,872; (19) 328f 2,207; 488 o 265; (20) 488 o 183; (21) 488 o 270f; (22) 488 o 97,209f,255; (23) 488 o 132,168; (24) 327 21,24; (25) 130 56; (26) 488 o 204; (27) 488 o 291; (28) 217 1807,20; 488 o 105 (1845); (29) 408 48f; 186 14; (30) 72 13,1830,142 jf. 10,535; (31) 488 o 136; (32) 488 o 138; 328f 2,81; (33) 634 11500 (SVJyll. o.1900); (34) 665f 61; (35) 902; 82 81; (36) 82 113; (37) 830 5, 69; 328f 1,62; 161 1906/23:3222,1639,483 m.fl.; (38) 328f 1,41; (39) 327 14; 634 12022 (Bov Sønderj. o.1880); (40) 1008 4,1916, 524; (41) 107 1949; (42) 328f 1,62,178 sml. 201; (43) 273 182; (44) 488 o 199; 273 182; (45) 488 o 111f, 225; 328f 2,52f,151; (46) 914 1,249; (47) 996 1953, 137; (48) 634 15446 (Sønderj. o.1890), 18754 og 19188 (Himmerl. o.1900), 12008 (Skagen); 914 1,249 (Røsnæs); (49) 161 1906/23:1; (50) 634 12007; (51) 488 o 216; (52) 328f 1,219; (53) 217 8; (54) 363 13/9 1872 jf. 466b 191f, sml. 328f 1,213; (55) 488 o 274; (56) 634 19188; (57) 488 o 296f; (58) 597 1906,284; 304 334,338; 599b 1,578; (59) 380 nr. 23,1967; (60) 83 47,67,102,114,116,121; (61) 634 12005; (62) 83 259; (63) 83 174; (64) 161 1906/23:3112; (65) 57 2, 1803,423f; (66) 186 61; (67) 83 302; (68) 873 152; (69) 752 79; (70) 518 208.

ANDEN ANVENDELSE

Kamille og malurt sættes på øl for at gøre det holdbart i sommertiden og vel også for at give det en stærkere smag (M og VJylland o. 1880; 1); blomsterne er ingrediens i »jægermesterens bitter« opkaldt efter jægermester H. E. Jensen (d. 1904) (2).

Knopper og blomster af lugtløs kamille er på Færøerne blevet anvendt til gulfarvning af tøj (3).

Planten kan bruges til ansigtsbadning, skintonic og blødgørende hårvaskemiddel (4), håret skyllet dermed bliver kraftigt og får smuk glans (5);

kamilleolie har nogen anvendelse i kosmetikken (6).

Midsommeraften plukker pigerne kamille til at pynte deres kammer med (7), den aften sætter man *sødurter* i tallerkenrækken (SFalster; 8), kamille og fløjlsgræs lægges over himmelsengen for at give en behagelig luft (SFalster; 9), søndag morgen røgges stuen med kamilleblomster på et fyrfad (NVJylland o. 1870; 10).

St. Hans dag sættes kamille og burre op hist og her i husene som værn mod den gift, der om aftenen bryder frem af jorden (1684; 11), denne dag sættes eller strøs kamille i huset mod troldtøj (1692; 12). Planten er med i et magisk råd mod hekseri i stalden (13).

Når en kone går forbi kamiller, skal hun neje to gange (14).

Drenge ryger de tørrede blomster som »tobak« (15). Børn bruger undertiden randkronerne til orakel-remser, se hvid okseøje s. 323.

LITTERATUR: (1) 634 12248 (Stauning), 12356 (v. Skern); (2) 747 111; (3) 873 149; 398 1821,872; (4) 407 21/10 1950; 14 nr. 28,1954; 908 nr. 7,1959; (5) 895 36; (6) 599b 1,578; (7) 830 5,1886,69; (8) 161 1906/23:834; (9) 161 1906/23:833; (10) 903 151; (11) 728 X; (12) 488f 4,160 (Fyn); (13) 328f 1,34; (14) 236 24/7 1912; (15) 107 1950 (Jyll.).

Matrem,

Chrysanthemum parthenium

Den gulgrønne, stærktlugtende 20–60 cm høje plante har fjersnitdelte blade med lappede afsnit, de talrige ca. 1 cm brede kurve med hvide og ret korte (eller langt rørformede) randkroner er samlet i halvskærm.

Ret almindelig omkring beboede steder, forvildet fra (tidligere) dyrkning som læge-, pryd- og duftplante: »Den vokser gerne i haverne ved gamle mure og kommer også op i bedene og ved gangene under ribstræerne, men den dobbelte holder man mest af« (1648; 1).

Matrem slutningen af 1400-t ff af *matricaria* (latin *matrix* = livmoder), planten blev meget anvendt mod kvindesygdomme; talrige dialektformer: matten, majdron, madrom osv., i Sønderjylland omtydte til madam, majtrumf, martin, morder. *Moderurt* begyndelsen af 1500-t–1800-t, *pigeurt* 1648–o. 1700, *jomfruurt* 1648; *bertram* o. 1700ff fra tysk af latin *Pyrethrum* under påvirkning af mandnavnet *Bertram*; *fibrifuga* 1400-t, 1546, anvendt mod feber, *savleurt* o. 1700, 1848, man tyggede planten for at stimu-